

DE
NATIONALE
OPERA

TURANDOT

—
Het verhaal uit de opera van Puccini

NATIONALE OPERA & BALLET

Geschreven voor het project Prinses Turandot.
In opdracht van de afdeling educatie, participatie
en programmering van De Nationale Opera

Arend van Dam

Lang geleden woonde er in China een prinses die met geen enkele man wilde trouwen. Prinsen die een aanzoek wilden doen, moesten drie raadsels oplossen. En tot grote vreugde van Turandot lukte dat geen van hen. Tot op een dag...

De eerste dag...

Op het grote plein voor de Verboden Stad, het paleis van de Chinese keizer, gaat de zon langzaam onder. Sommige mensen gaan snel naar huis om voor het donker thuis te zijn. Anderen blijven rondhangen voor de poorten van het paleis. Ze hopen op nieuws over de prins van Perzië die om de hand van de prinses heeft gevraagd.

Midden in de menigte doemt een sprookjesachtige verschijning op. Het is een jongeman die zoekend om zich heen kijkt. Hij is duidelijk niet van hier. Ja, deze prins uit een ver land is wanhopig op zoek naar zijn vader Timur, de verdreven koning van de Tartaren.

Plotseling gaan de deuren van de Verboden Stad open. In de opening verschijnt de mandarijn, de boodschapper van de keizer. Het volk stroomt toe om niets te missen van zijn verhaal.

'Inwoners van Peking!' roept de mandarijn. 'Keizer Turan laat weten...'

Er ontstaat geroezemoes.

'Stil! Stil!' klinkt het vanuit het publiek. 'Laat de man vertellen wat hij te vertellen heeft.'

'... dat voor de zon is onder gegaan prinses Turandot beslist wat er met de prins van Perzië moet gebeuren. Het is hem niet gelukt om de drie raadsels op te lossen. Nieuwe kandidaten kunnen zich melden door op de gong te slaan. Maar let wel, wie niet van adel is en de antwoorden op haar raadsels niet kent, raakt zijn hoofd kwijt. Tenzij... tenzij de prinses hem gratie verleent.'

Het volk roept 'Oh!' en 'Ah!' Er klinken kreten als: 'Haal de beul.' Of: 'Weg met hem!' Maar er zijn ook mensen die roepen: 'Moet dat nou? Laat hem leven!'

De menigte komt in beweging. De nieuwsgierigen rennen in de richting van de plek waar de terechtstellingen plaatsvinden. Soldaten marcheren het plein op en houden het volk in bedwang.

Midden op het plein staat nog steeds de onbekende prins. Hij heeft geen idee waar hij terecht gekomen is. Dan gebeurt er midden in het tumult en vlak voor zijn ogen iets dat zijn leven zal veranderen. Een oude man komt in het gedrang ten val. Zijn slavin, die bij hem neerknielt, roept smekend: 'Kan iemand mijn meester helpen?'

De onbekende prins bukt zich om een helpende hand te bieden. Heel even kijkt hij in de blinde ogen van de oude man. 'Vader!' roept hij verbijsterd uit. Ontroerd slaat de prins zijn handen om de schouders van zijn oude vader.

'Eindelijk heb ik u gevonden.' En tegen het meisje: 'Wie ben jij?'

'Het is Liu,' zegt de oude man. 'Ze heeft mijn leven gered. Toen ik uit ons land werd verdreven, nam zij mij bij de hand en bracht me in veiligheid.'

'Liu, ben jij het?' vraagt de prins verbaasd aan het knielende meisje.

'Ik ben maar een slavin, heer Kalaf,' zegt ze zacht. Geschrokken legt de prins een vinger op haar lippen.

'Ssst. Laat niemand mijn naam horen. Niemand kent mij in dit land. Mag ik vragen: waarom heb je je leven opgeofferd om mijn vader te redden?'

'Ik deed het voor jou. Omdat je altijd vriendelijk voor me was.'

Ondertussen wordt het steeds drukker op het grote plein. De menigte wordt ongeduldig. 'Waar blijft de beul?' wordt er geroepen. En: 'Slijp het kromzwaard.'

Het volk krijgt waar het om vraagt. Soldaten betreden het plein, met in hun midden de ongelukkige prins van Perzië. Op enige afstand volgt een man met een blinkend kromzwaard. Er gaat een siddering door de menigte. 'De beul! De beul!'

Plotseling klinkt er tromgeroffel. De kleine stoet blijft staan voor de poort van het paleis. Meteen wordt het stil. Mensen knielen neer. Ze richten hun ogen op de twee reusachtige deuren. Door een spleet glijpen drie kleurig geklede paleisdienaren naar buiten. Het zijn de kleine Ping, raadsheer, de lange Pong, schatbewaarder en de bolle Pang, opperkok van de keizer.

'Aan de kant!' roept Ping.

'Stilte!' maant Pong.

Waarna Pang eraan toevoegt: 'De prinses zal haar besluit bekend maken.'

Daarop verschijnt in het schitterende maanlicht de blinkend witte figuur van prinses Turandot. De menigte houdt de adem in als de prinses haar arm strekt, haar vuist balt, haar duim opsteekt om daarna die arm met die gebalde vuist en opgestoken duim langzaam te draaien zodat de duim niet langer naar de lucht wijst, maar naar de grond. Al die tijd verraaft haar gezicht geen enkel gevoel.

Even plotseling als ze gekomen is, verdwijnt prinses Turandot achter de gesloten deuren. Het volk weet genoeg.

Op het plein blijven een paar eenzame figuren achter. Het zijn de onbekende prins, zijn vader Timur en Liu, de slavin.

'Kom, laten we gaan,' zegt Timur. 'We hebben hier niets meer te zoeken.'

Maar de jonge prins staat als aan de grond genageld. 'Wat een schoonheid,' fluistert hij. 'Zo'n mooi meisje heb ik nog nooit gezien.'

Liu begint aan de mouw van de prins te trekken. 'Luister alsjeblieft naar je vader. Kom toch mee.'

'Ik blijf!' zegt de prins resoluut. 'Er is nog maar één ding in de wereld dat ik wil. Ik wil haar. Daar heb ik alles voor over! Waar is de gong?'

Op dat moment duiken plotseling de drie hofdienaren weer op. Met gespreide armen gaan ze om de prins heen staan.

'Wie ben je?' vraagt Ping.

'Waar kom je vandaan?' vraagt Pong.

'Ga terug naar je eigen land,' zegt Pang.

De prins probeert de hofdienaren opzij te duwen. 'Ik wil de prinses. Laat me erdoor.'

'Zou je dat nu wel doen?' vraagt Ping.

'En dat allemaal voor een meisje,' zegt Pong.

Pang grijpt de prins bij zijn arm. 'Zo'n mooie jongen als jij kan zoveel meisjes krijgen als hij wil.'

De prins probeert zich los te rukken. 'Laat me erdoor!'

Maar Ping, Pang en Pong geven niet op. Ze houden de prins in de greep.

'Hij luistert niet naar ons,' zegt Ping.

'Hij ziet ze vliegen,' zegt Pang.

Pong laat de prins los. 'Dan moet hij het zelf maar weten.'

Met een laatste ruk bevrijdt de prins zich. Hij doet een paar stappen in de richting van de grote koperen gong.

Maar dan werpt plotseling Liu zich voor zijn voeten.

'Denk toch aan je vader!' roept ze smekend. 'Laat hem niet in de steek nu jullie elkaar eindelijk hebben gevonden. Hij was zo blij. Weet je zeker dat je dit wilt? Kijk je vader aan.'

Even dwaalt de blik van de prins naar zijn vader.

'Zoon, laat me niet in de steek!' zegt de oude man.

Het is vergeefs. De prins draait zich van hem af en zegt:

'Ik zie alleen dat stralende gezicht. Ze roept me. Er is niemand die mij kan tegenhouden.'

Weer rukt de prins zich los. Nu beginnen zelfs de mensen op het plein zich ermee te bemoeien. 'Vergeet de prinses!' roept iemand. 'Ze heeft een hart van ijs!' roept een ander.

Maar de prins luistert niet. Hij pakt de klopper en laat die drie keer op de gong neerkomen. Het geluid golft over het plein. Verbaasd kijkt de prins om zich heen alsof hij plotseling beseft wat hij heeft gedaan. Terwijl Ping, Pang en Pong zich over hem ontfermen, verlaat zijn oude vader, op de schouder van Liu leunend, het grote plein voor het keizerlijk paleis.

De tweede dag...

Tussen de paviljoens in de paleistuin kijkt Pang zoekend om zich heen. Op het moment dat hij achter een paar bronzen beelden verdwijnt, verschijnt Pong op het toneel. 'Ping!' roept hij zacht. 'Pang!'

Meteen komt Ping tevoorschijn door de openslaande deuren van het paviljoen. 'Ah, daar ben je al! Heb je Pang gezien?'

'Nee, hij zal zich verslapen hebben,' oppert Pong die op de rand van de vijver gaat zitten. 'Of hij zit te schransen in de keuken. Heb je de prinses gesproken?'

Ping knikt. 'Ze was niet echt vrolijk. De hoeveelste prins is dit wel niet. Ik ben de tel kwijt.'

Pong telt op zijn vingers. 'In het jaar van de muis kwamen we op zes. In het jaar van de hond kwamen er twee bij.

Dat maakt acht. En in dit jaar – het jaar van de tijger – hebben zich vijf prinses aangediend. Dan tel ik die onnozele van vandaag mee.

'Dertien!' roept Ping uit. 'Hoe kunnen al die jongens zo dom zijn.'

'Ping! Pong!' klinkt het uit de verte.

'Daar zul je Pang hebben,' zegt Ping.

'We zijn hier!' roept Pong terug.

Pang waggelt de tuin in. De handen om zijn dikke buik geslagen. 'Ik moest nog even in de keuken zijn, jongens. Zijn jullie er klaar voor? Enig idee welke raadsels de prinses gaat opgeven?'

Ping schudt zijn hoofd. 'Ik heb er zo-even nog voorzichtig naar geïnformeerd. Maar ze liet niets los.'

'Horen jullie dat?' vraagt Pong. 'Dat is de grote trom. Het feest gaat beginnen.'

Onder tromgeroffel marcheren keizerlijke soldaten met keizerlijke vaandels de tuin in. Ze begeleiden keizer Turan naar zijn troon.

De soldaten openen de hekken van de tuin waarna het publiek toestroomt. 'Leve onze keizer!' roepen de mensen uitbundig. 'Hij leve tien keer duizend jaar!' Pas als het Chinese volk massaal op de knieën gaat voor hun vorst wordt duidelijk dat de onbekende prins zich in hun midden bevindt. Fier staat hij daar, helemaal alleen voor de troon van de Chinese keizer. Wie goed zou opletten, ontdekt tussen de knielende mensen ook de oude blinde man en zijn slavin. Ze willen niets van het gebeuren missen.

'Ach jongen,' zegt de keizer met een vermoeide stem. 'Ga toch naar huis, nu het nog kan.'

'Keizer, ik smeed u, laat mij de proef ondergaan.'

'Dan moet je het zelf maar weten,' zegt de oude keizer.

'Waar is de mandarijn? Roep mijn dochter.'

Op dat moment stapt de boodschapper van de keizer door de deuren van het paviljoen naar buiten. Achter hem verschijnen de hofdames met in hun midden de prinses.

'Inwoners van Peking!' roept de mandarijn op plechtige toon.

'In aanwezigheid van onze keizerlijke hoogheid Turan zal deze onbekende prins, uit een land hier ver vandaan, een poging wagen de raadsels die prinses Turandot hem opgeeft op te lossen. Als hij daarin slaagt, zal de keizer hem de hand van zijn dochter schenken. Als hij faalt, wacht hem de dood. Laat de wijzen komen.'

Acht wijze oude mannen en vrouwen treden de tuin binnen. Ieder van hen draagt drie rollen. De wijzen vormen een rij achter de troon van keizer Turan. Turandot, zijn dochter, gaat naast haar vader staan. Ze legt een hand op de gouden leuning, kijkt de onbekende prins met een kille blik aan en zegt: 'Ik zal je vertellen waarom ik nooit van je zal kunnen houden. Eeuwen lang zijn de vrouwen in mijn familie onderdrukt. Ik weiger met iemand te trouwen die zichzelf belangrijker vindt dan mij. Niemand zal mij ooit bezitten. Vreemdeling, daag het lot niet uit.'

Het lijkt wel of de prins, die nog altijd wordt omringd door een knielende menigte, nog rechter op gaat staan. Fier zegt hij: 'Prinses, ik weet wat ik wil. Ik wil jou. Geef me de drie raadsels op.'

'Zoals je wilt,' klinkt het koel. Turandot haalt een rol uit de mouw van haar zilveren jurk. Er klinkt trompetgeschal. De prinses maakt de rol open en begint voor te lezen: 'Hier komt mijn eerste vraag. Het woont in alle landen van de wereld. Het is de vriend van iedereen. En toch is er maar één.'

Het volk houdt de adem in. Zal de onbekende prins het antwoord weten?

'Ik denk...' begint de prins aarzelend. 'Ja, dat moet het zijn. Het antwoord is: de zon.'

Zodra de prins zijn antwoord heeft gegeven, openen de wijzen hun eerste rol. Ze knikken en buigen en roepen in koor: 'De zon. De zon. De zon.'

'Dat heb je goed geraden, prins,' zegt Turandot onverschillig. 'Hier komt mijn tweede raadsel. Welke moeder zet duizenden kinderen op de wereld en verslindt ze zelf zodra ze groot zijn geworden?'

De prins sluit zijn ogen. Hij brengt zijn handen naar zijn hoofd om goed na te kunnen denken. Hardop mompelt hij: 'Welke moeder... duizenden kinderen... verslindt ze zelf... wat kan dat zijn? Dat is...' Dan doet hij zijn ogen open, zet zijn handen in zijn zij en zegt luid en duidelijk: 'Dat moet de zee zijn. Uit het water van de zee ontstaan

wolken. De regen die uit de wolken neerdaalt, vormt rivieren. Alle rivieren monden uit in de zee.'

Nu openen de wijzen hun tweede rol. Ze lezen, ze kijken elkaar aan en roepen dan in koor: 'De zee. De zee. De zee.'

Alle ogen richten zich nu op prinses Turandot. Het is iedereen duidelijk, dit had ze niet verwacht. Deze onbekende prins heeft al twee van de drie raadsels opgelost. Met een ferm gebaar opent de prinses de derde rol. Ze lijkt zeker van haar zaak. Niemand zal antwoord kunnen geven op haar derde vraag.

'Het is ijs dat jou in vuur en vlam zet,' begint ze, en ze kijkt de prins doordringend aan. 'Maar hoe vuriger jij wordt, hoe kouder het ijs. Wat is het ijs waar dit raadsel op doelt?'

Het wordt doodstil in de tuin van het paleis. De prins laat zich door zijn knieën zakken, strekt zijn armen naar de prinses uit en zegt zacht: 'Er is op die vraag maar één antwoord mogelijk. Dat ijs... ben jijzelf. Mijn antwoord is: Turandot. En ik weet het zeker: mijn vuur zal jou doen smelten.'

Meteen openen de wijzen hun derde en laatste rol. Hardop lezen ze in koor voor: 'Turandot. Turandot. Turandot.'

De mensen op het plein roepen hen na: 'Turandot. Turandot. Turandot.'

Geschrokken buigt de prinses zich naar de oude keizer.

'Vader, zeg dat het niet waar is. U kunt me niet weggeven aan een vreemdeling.'

Maar de oude keizer schudt zijn hoofd en zegt: 'Beloofd is beloofd.'

Teleurgesteld draait Turandot zich om naar de prins. 'Kijk me niet zo aan. Ik wil jou niet!' gilt ze. 'Wil je me soms dwingen om van je te houden?'

'Nee, Turandot,' zegt de prins. 'Dat wil ik niet. Ik wil dat je van mij gaat houden om wie ik ben.'

'Maar ik ken je niet,' zegt de prinses. 'Vertel me hoe je heet.'

'Dat vertel ik niet,' zegt de prins. 'Daar mag je naar raden. Nu ik jouw drie raadsels heb opgelost, heb ik recht om met je te trouwen. Maar ik wil dat alleen als jij het ook wilt. En daarom geef ik je mijn raadsel op. Vertel me mijn naam en je bent vrij.'

'Dus als ik weet hoe je heet, hoef ik niet met je te trouwen?' vraagt Turandot ongelovig.

'Ik geef je de tijd tot morgen,' zegt de prins.

Langzaam staat de oude keizer op. Terwijl de keizerlijke vaandels zwaaien, zegt hij tegen het volk: 'Ik hoop dat het haar niet lukt. Zo'n prins wil ik als zoon!'

Het volk gaat staan en zingt uit volle borst: 'Wij knielen aan uw voeten. Heerser van de wereld. Wij houden van u.'

Onze keizer, dat hij tienduizend jaar mag blijven leven.'
Ping, Pang en Pong kijken de prins hoofdschuddend aan.
'Nou, die durft,' zegt Ping.
'Dat loopt niet goed af,' voorspelt Pong.
'Morgen zien we wel verder,' zegt Pang. 'Laten we eerst
maar eens iets gaan eten.'

De derde dag...

Die nacht slaapt niemand in Peking. Prinses Turandot heeft dat bevolen: 'Niemand mag slapen. Iedereen moet helpen om de naam van de onbekende prins te vinden.'
Op het grote plein voor het paleis vleit de prins zich neer op de harde treden van de trap. 'Hoe lang moet ik nog wachten tot het eindelijk licht wordt?' verzucht hij.
De hofdienaren Ping, Pang en Pong rennen als dwazen heen en weer.
'Als je nu eens gewoon vertelt hoe je heet?' zegt Ping.
'Dan zijn we van alle ellende af.'
'Niemand zal mijn naam te weten komen,' houdt de prins halsstarrig vol.
'Op deze manier zul je haar nooit krijgen,' zegt Pong.
'Zeg gewoon wat je wilt,' zegt Pang.
Ja, wat wil je nou eigenlijk?' valt Ping hem bij.
Pong knikt: 'Wil je liefde? Daar kunnen we voor zorgen. Kijk eens hier...' Pong duwt een paar giechelende meisjes in de richting van de prins. De meisjes dansen uitdagend om hem heen. 'Hé, knappe jongen,' roept een van hen.
'Zullen we dansen?'
Zonder naar de meisjes om te kijken, schudt de prins zijn hoofd. 'Nee!' roept hij. 'Nee!'
Dan knipt Pang met zijn vingers en komen er plotseling dienaren aan met een paar kisten vol juwelen en glinsterende munten. Pang gooit wat van de rijkdommen voor de prins op de grond en roept: 'Wil je dit dan? Geld? Goud? Rijkdom?'
'Nee,' roept de prins. 'Nee!'
'Ik begrijp het al,' zegt Ping. 'Je wilt zeker beroemd worden. Dat wil iedereen! Je wil aandacht, belangstelling. Nou, dat kun je krijgen zoveel je wilt. Voor ons ben jij echt: de nummer één!'
De vrolijke meisjes en de dienaren duwen de prins overeind. Ze nemen hem op de schouders.
Maar de prins worstelt zich los en roept opnieuw: 'Nee, nee, dat wil ik niet. Ik wil haar!'
Even zo snel als ze zijn gekomen, verdwijnen de dienaren en de meisjes in het donker van de nacht. Dan klinkt er rumoer. Het zijn de boze stemmen van de soldaten die twee mensen voor zich uitduwen. Hardhandig worden de oude blinde man en de slavin voor de voeten van de prins gesmeten. 'Hier,' zegt een van de soldaten. 'Als er iemand is die de naam van de prins kent, dan zal het toch wel zijn

vader zijn? Of anders zijn slavinnetje? Wat zullen we doen om die twee onder druk te zetten?'

'Nee,' roept de prins. 'Niet mijn vader Timur. Niet Liu! Zij kennen mijn naam niet. Laat hen met rust.'
'Natuurlijk kennen ze je naam,' zegt Pang. 'Ping, roep de prinses. Dit zal ze maar al te graag willen meemaken.'
Even later komt de gestalte van prinses Turandot tevoorschijn uit de donkere nacht.
'Ik zal je niet verraden, mijn zoon,' zegt de oude man tegen de prins. 'Mijn lippen blijven gesloten.'
Pong schudt de slavin door elkaar. 'Zeg hoe hij heet!'
'Nooit,' roept Liu. 'Ik sterf nog liever dan de naam te vertellen van de prins waarmee ik ben opgegroeid.'
De prins laat het er niet bij zitten. Hij stort zich op Pong. 'Laat haar er buiten. Ze heeft er niets mee te maken.'
Soldaten snellen toe. Ze grijpen de prins vast en werpen hem voor de voeten van de prinses. Die kijkt hem kwaad aan en zegt: 'Als ik wil, kan ik jullie dwingen om te spreken.'
'Is dat echt wat je wilt, prinses van ijs?'
'Je beledigt me.'
'Volgens mij doe je maar alsof. Je speelt een rol. Ik zou je willen kussen om je te ontdooien.'
'Als je dat maar uit je hoofd laat.'
'Turandot, je lijkt op een ijspegel,' zegt de prins terwijl hij de zoom van haar jurk vastgrijpt. 'En toch zie ik dat je twijfelt. Geef het maar toe.'
De prinses rukt zich los en schreeuwt: 'Raak me niet aan vreemdeling. Niemand zal mij ooit bezitten.'
'Ik wil je niet bezitten. Ik wil je voelen. Ik wil je laten voelen wat liefde is.' Teder pakt de prins Turandot bij haar schouders. Even kijken ze elkaar recht in de ogen. In een omhelzing die eeuwig lijkt te duren, geeft de prinses zich eindelijk gewonnen.
'Je hebt gewonnen, onbekende prins,' fluistert ze. 'Ik moet toegeven dat je mij aan het twijfelen hebt gebracht. Jij bent zo zeker van jezelf. Je ogen sprankelen. Ja, ik ben verslagen. Wat wil je nu?'
'Ik zou willen dat je van me kunt houden,' antwoordt de prins zacht.
'Maar ik ken je niet eens.'
'Daarom zal ik je vertellen hoe ik heet. Mijn naam is Kalaf. Ik ben de zoon van de verbannen koning Timur. Zo, nu weet je het. Je bent vrij. Als me niet wilt, zal ik gaan.'
Plotseling klinkt er trompetgeschal. Turan, de oude Chinese keizer schrijdt het plein op. Het volk knielt en zingt: 'Wij houden van u, heer. En knielen voor uw voeten neer. Nooit zijn we in gevaar. Hij leve tien keer duizend jaar.'
Ping, Pang en Pong doen een overwinningsdansje. Ze slaan elkaar op de schouders.

'De prinses heeft gewonnen,' roept Ping enthousiast.

'Ze weet zijn naam,' roept Pong.

'Nu is ze vrij,' roept Pang.

Prinses Turandot en prins Kalaf staan daar maar. Ze kijken elkaar verlangend aan.

Dan pas ziet Turandot haar vader.

'Vader!' roept ze. 'Ik ken zijn naam. Zijn naam is Liefde!

Ik wil dat hij blijft. Ik wil dat hij nooit meer weggaat.'

'Wat krijgen we nu?' vraagt Ping zich hardop af.

'Ze wil hem,' zegt Pong.

'Ze noemt hem Liefde,' zegt Pang.

'En zijn vader dan?' vraagt Ping zich af.

'Die mag blijven,' zegt Pong.

'En Liu, zijn slavin?' vraagt Ping zich af.

'Die blijft ook,' zegt Pang.

'Alles komt goed met de liefde,' zegt Ping.

'Liefde!' roept het volk. 'Leve de Liefde!'

Zo kwam er een einde aan de tijd dat prinsen hun leven waagden om bij Turandot in het gevecht te komen. Veel mensen vragen zich nog altijd af: wat was het nu geheim van de dertiende prins? Hij wist dat je pas vrienden kunt worden als je iemand kent. Als iemand ziet wie jij werkelijk bent.
